

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Drake, M., Sintonen, S. & Lehto, T. 2018. Kokemuksia ja palautetta tuotantomallista. Teoksessa Verkkokurssit ketterästi AgileAMK-mallilla (toim. Drake, Lehto, Sintonen & Aarreniemi-Jokipelto), s. 16-23. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu.

DOI / URL: <http://www.tamk.fi/-/julkaisu-verkkokurssit-ketterasti-agileamk-mallilla>



Kokemuksia ja palautetta tuotantomallista

Merja Drake, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Sanna Sintonen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Teija Lehto, Tampereen ammattikorkeakoulu

Kuinka AgileAMK-malli toimii sisällöntuottajien näkökulmasta? Paljonko hyödynnettävää opetusmateriaalia löytyi, miten saada yritykset mukaan suunnitteluun ja kuinka sisällöntuottajat kokivat mallin käytön pilotti-MOOCeja tuottaessaan? Valmiita opetusmateriaaleja löytyi yllättävän vähän, yrityksiä oli vaikea saada mukaan suunnitteluun ja mallin käyttö vaati harjoittelua. Tuotantotiimien välisellä viestinnällä ja yhteisillä pelisäännöillä ja työkaluilla on suuri rooli sisällöntuotannon onnistumisessa. Tässä artikkelissa on tarkasteltu AgileAMK-mallin käytön onnistumista sekä tuotantotiimien että mallin käytön koulutukseen osallistuneiden näkökulmasta.

Uutta avointa energiaa -hankkeessa tutkimustiimin yhtenä tehtävänä oli selvittää, kuinka hyvin AgileAMK-malli tukee verkostomaista ja ketterää sisällöntuottamista. Mallin toimintaa tutkittiin laadullisella haastattelulla, jonka kysymykset käsittelivät sprintin suunnittelu-, toteuttamis- ja testausvaiheita.

Prosessien toimivuuden tarkastelu on olennainen osa ketteriä menetelmiä. AgileAMK-mallin toimivuus haluttiin selvittää heti sisällöntuotannon alkaessa, siksi prosessia tarkasteltiin kunkin sprintin jälkitarkastelussa yhteisesti keskustellen. Yhteiset keskustelut mahdollistavat päätökset myös tiimin toiminnan kehittämiseksi. Haastattelut pidettiin sprintin katselmointitilaisuuksissa kunkin sprintin jälkeen kahdelle eri tuotantotiimille: **Kestävät energiaratkaisut** ja **Lähes 0-energiarakentaminen**. Kestävät energiaratkaisut -tiimissä oli osallistujia neljästä ammattikorkeakoulusta (Arcada, Centria, Lamk ja Samk) ja Lähes 0-energiarakentamisen tiimi koostui kuuden ammattikorkeakoulun (Arcada, Lamk, Novia, Oamk, TAMK ja Samk) asiantuntijoista.

Sisällöntuotannon osalta olimme erityisen kiinnostuneita siitä, kuinka paljon opettajilta löytyi valmiita sisältöjä, kuinka hyvin töiden ositus tai pilkkominen pienempiin osiin onnistui ja kuinka projektihallintajärjestelmä Trello auttoi sisältöjen valmistumisen seurannassa. Lisäksi kyselimme aikatauluissa pysymisestä ja hankkeessa laadittujen laatukorttien roolista sisällöntuotannon tukena. Hankkeen alkuperäisenä ajatuksena oli myös, että sisältöjä suunnitellaan yhdessä työnantajien kanssa, joten olimme kiinnostuneita myös työnantajien osallistumisesta.

Tavoitteena oli selvittää AgileAMK-mallin mukaisen toiminnan onnistumiset ja mahdolliset sisällöntuotannolliset pullonkaulat.

AgileAMK-malli tutuksi

Koska AgileAMK-mallia on kehitetty samanaikaisesti MOOC-sisällöntuotantojen kanssa, tuotantotiimeissä koettiin tärkeänä mallin tuntemus. Kurssituotannon alkuvaiheessa tehdään pitkän aikavälin suunnitelma, josta vastaa tuotteen omistaja. Omistajan lisäksi suunnitelman tekemiseen osallistuvat esimerkiksi asiakas ja verkkokurssin kehitystiimi. Tarkemmin AgileAMK-mallia kuvataan tarkemmin tämän julkaisun [ensimmäisessä artikkelissa](#).

Opettajat ovat perinteisesti tottuneet opettamaan yksin ja tekemään asioita omien aikataulujensa pohjalta. Tämän vuoksi tiimeissä työskenteleminen

tuntui aluksi monille haastavalta ja yhteistyön sekä mallin edellyttämät kokoukset raskailta. Vasta muutaman kehitysjakson jälkeen tiimin säännölliseen työrytmiin alettiin tottua ja malli alkoi tuntua mielekkäältä. Kyselyssä todettiin suoraan, että **”työprosessiin on helppo päästä sisään! Malli toimii hyvin.”** Kun tiimi alkoi toimia yhteen ja mali tuli tutuksi, alkoi työskentely sujua.

Yhteiset säännöt helpottavat toimintaa. Prosessi on selvä, mutta haasteellinen olemassa olevilla resursseilla.

Työelämän tarpeita kuunnellen

AgileAMK-mallin kehittämisen ytimessä ovat olleet hyvät yhteydet työelämään. **”Kun saadaan yritysnäkökulma mukaan, meillä on arvokkain tieto käytettävissä kehittämisessä”**, totesi eräs haastatelluista. Heti hankkeen alkuvaiheessa työelämän aidot asiantuntijat kutsuttiin mukaan ohjausryhmään. AgileAMK-mallin lähtökohtana on, että myös kurssien suunnitteluvaiheessa on yrityksiä tuomassa näkökulmiaan sisältöihin ja osaamistavoitteisiin. Koska kurssien sisällöt ovat hyvin työelämälähtöisiä, niille on koko hankkeen ajan osallistunut opiskelijoina täydennyskoulutusta tarvitsevia alan asiantuntijoita. Opiskelijoilta saatu palaute onkin ollut erittäin vaikuttavaa erityisesti kurssien ajankohtaisuuden näkökulmasta. AgileAMK-mallin ansiosta palautetta voidaan hyödyntää nopeasti heti seuraavan sprintin suunnittelussa.

Yritysten mukaan saanti kurssien suunnitteluvaiheeseen osoittautui kuitenkin vaikeaksi ennen kaikkea yhteisten palaveriaikojen puutteen vuoksi. Tavoitelimme myös yhteisen työpajan toteuttamista yhdessä alan yritysten kanssa koulutustarpeiden ja oppimissisältöjen suunnittelemiseksi, mutta yrityksiä ei saatu mukaan riittävästi. Tämän vuoksi yritysten toiveita ja tarpeita kartoitettiin sidosryhmäkyselyllä. Lähes 0-energiarakentaminen sisältösuunnitteluun saatiin yksittäinen yritys mukaan koko AgileAMK-mallin mukaiseen sykliin suunnittelusta katselmointiin. Tiimi sai myös käyttöönsä Eksergian energiatehokkuuslaskurin. Yrityksen mukanaolo auttoi laatimaan MOOC-sisältöjä entistä paremmin työelämän tarpeita vastaaviksi.

Työnantajille tehdyissä haastatteluissa kävi ilmi, että työnantajat pitivät tärkeänä, että heidän näkökulmansa tulevat esille sisältöjä suunniteltaessa. Työnantajilla ei ollut kuitenkaan antaa vinkkejä tai malleja siitä, kuinka heidät saisi paremmin osallistumaan sisällöntuotannon ideointiin. Mallin kehitystiimi totesi, että suunnitteluvaiheen ohueksi jääneen yritysyhteistyön vuoksi

opiskelijoilta tuleva palaute on otettava paremmin huomioon sisältöjä edelleen kehitettäessä. Lisäksi sisällöntuottajat olivat havainneet, että opiskelijat tulisi osallistaa verkkokurssituotantoihin jo sisältöjen ideointivaiheessa ja oppimistavoitteiden suunnitteluvaiheessa.

Tarkka ennakkosuunnittelu mahdollistaa aikataulussa pysymisen

Ketterän mallin ajatuksena on pilkkoa sisällöntuotanto riittävän pieniin osiin, jotta sisällöt saadaan koottua ja julkaistua mahdollisimman nopeasti. Sprintin katselmointitilaisuuksissa jouduttiin keskustelemaan siitä, olivatko osat kuitenkin liian suuria, koska kaikkea ei aina saatu tehtyä aikatauluissa. Aikataulupaineita helpottaa, jos sprintin ennakkosuunnittelu tehdään huolellisesti, jolloin työmäärät ovat ennakoitavissa. AgileAMK-mallissa keskeisenä tavoitteena oli saada sisällöt koottua yhteen ketterästi valmiista, jo olemassa olevista materiaaleista. Jokaisessa printissä pyritään nopeuteen ja tehokkuuteen, joten valmiiden materiaalien hyödyntäminen on lähes välttämätöntä.

Hankkeen aikana tuotannon aikatauluihin vaikuttivat sekä sprintin ennakoitua suurempi työmäärä että tuotantotiimiläisten kiireet muissa opetus- ja työtehtävissä. Kaikki tuotantotiimin jäsenet eivät aina osallistuneet samalla intensiteetillä sisällöntuotantoon, mikä myös aiheutti jossain määrin aikatauluviiveitä. Osa sisällöntuottajista ilmoitti, että sisällöntuotannon sprinttien suunnittelussa oli oltu hieman liian optimistisia.

Eräs tiimin jäsen jopa arveli, että ”Olisi helpompaa ja nopeampaa tehdä sisällöt yksin kuin tiimissä.”

Hyvänä asiana koettiin se, että AgileAMK-mallin mukaisesti tuotettuja sisältöjä voi julkaista, vaikka kaikki kokonaisuuden osat eivät olekaan valmiina. Tuotantotiimiläiset kertoivat, että kun tiimin toimintatavat ja sisällöntuotannon prosessi tulivat tutuksi, sisältöjen työstäminen sujui jouhevammin. Mallin täysipainoinen hyödyntäminen vaatii harjoittelua, toisten osallistujien toimintatapojen tuntemusta sekä yhteisten pelisääntöjen luomista ja noudattamista.

Muutamissa sprinttien katselmointitilaisuuksissa tuli ilmi, että valmiita aineistoja olikin ollut paljon ennakoitua vähemmän. Osa aineistoista oli laadittu lähipetusta varten, joten niitä piti muokata verkkoympäristöön sopiviksi. Sisällöntuottajat totesivat myös, että valmiita sisältöjä kurssien aiheista oli ollut

vaikaa löytää. Aiheita käsitteleviä sisältöjä oli esimerkiksi oppikirjoissa, mutta ne piti erikseen työstää täysin erilaiseen käyttöympäristöön eli MOOC-tyyppistä verkkokurssia varten. Sisällöntuottajat arvioivat myös, että osa opettajista ei liiallisen itsekriittisyyden vuoksi halunnut luovuttaa omia sisältöjään yhteisillä kursseilla hyödynnettäväksi. Valmiiden aineistojen vähäinen määrä johti siihen, että uusia aineistoja jouduttiin tuottamaan ennakoitua enemmän, mikä taas vaikutti aikatauluihin.

Verkkotehtävien suunnittelu vei myös odotettua enemmän aikaa, koska tuotannoissa tuli huomioida MOOC-tyyppisen verkkototeutuksen tarpeet. Kursien tehtävät eivät voineet perustua opettajan ja opiskelijan väliseen suoraan vuorovaikutukseen toisin kuin lähiopetusryhmien kursseilla. Tämän vuoksi tehtävien suunnitteluun ja toteutukseen jouduttiin käyttämään ennakoitua enemmän aikaa.

Jonkin verran haasteita ilmeni myös valmiiden materiaalien käyttöoikeuksien ja tekijänoikeuksien suhteen, sillä lupien hankkiminen ja tarkistaminen vaativat aikaa. Ongelmia ilmeni esimerkiksi kuvien osalta, sillä kaikkiin ei saatu käyttöoikeuksia. Koska lupa-asioista ei tingitty, suurin osa kursseilla käytetyistä kuvista jouduttiin joko piirtämään tai valokuvaamaan itse. Kuvien tekeminen aiheutti ruuhkaa sisällöntuotannon loppuvaiheeseen ja sitä kautta vaikutuksia oli myös aikatauluihin. Hankkeen aineistot lisensoitiin ennalta sovitusti CC-lisenssillä, mikä edellyttää aineistojen tuottajilta myös hieman osaamista avoimista oppimateriaaleista sekä niiden käyttömahdollisuuksista. (Lisensoinnista tarkemmin artikkelissa [Avoimen lähdekoodin lisenssit.](#))

Laatukriteerit käyttöön sisällöntuotantovaiheessa

AgileAMK-mallissa laatukriteerien noudattaminen on oleellinen osa sisällöntuotantoa, sillä verkkosisällöistä halutaan tehdä saavutettavia, esteettämiä ja rakenteellisesti ja sisällöllisesti selkeitä. Laatutiimi tiivisti laatukriteerit helppokäyttöisiksi laatukorteiksi. Sisällöntuotantotiimeille annettiin laatukorttikoulutusta ennen sisällöntuotannon aloittamista. AgileAMK-mallissa laatukatselmointi pidettiin sisällöntuotannon jälkeen ennen sisältöjen lopullista julkaisemista ja laatutiimi antoi sprintin jälkikatselmuksessa tarvittaessa palautetta tiimin jäsenille.

Sisällöntuottajilta kysyttiin, kuinka laatukortit ovat auttaneet sisällöntuotantoa ja vastauksena saatiin, että laatukortit tulisi saada tiiviimmin mukaan sisällöntuotantoon. Samalla he totesivat, että laatua ohjasi myös suoraan käyttäjiltä saatu palaute. Sisällöntuottajat olivat sitä mieltä, että laadunvarmistuksen

pitäisi toimia jo suunnittelu- ja tuotantovaiheessa, eikä vasta sitten, kun kaikki sisällöt ovat jo valmiina. Sisällöntuottajat mainitsivat, että esimerkiksi videoiden tekeminen uudelleen laatukselmuksen jälkeen on liian työlästä.

Opettajien moninainen työnkuva

AgileAMK-mallissa aikataulujen onnistumisen kannalta keskeisiksi tekijöiksi ovat nousseet säännölliset palaverit, suora viestintä ja työvaiheiden visualisointi. Näin toiminta on läpinäkyvää ja muutoksiin pystytään reagoimaan nopeasti. Tiimityö edellyttää osallistujilta sitoutumista projektin läpiviemiseen AgileAMK-mallin avulla.

Opettajien työnkuvat ovat moninaiset ja työtä rytmittävät korkeakoulujen resurssointi ja aikatalutus. Sisällöntuottajat tulivat useista eri ammattikorkeakouluista ja kussakin sisällöntuotantotiimissä oli jäseniä seitsemästä yhdeksään henkilöä. Tuotantotiimien jäsenten tulee pystyä työskentelemään eriaikaisesti ja etänä sekä yhteisen päämäärän eteen.

Yksi suuri haaste sisällöntuottamisessa oli henkilöiden vaihtuminen kesken projektin. Yhtäältä tästä aiheutui projektinhallinnallisia ongelmia, sillä hankebyrokratia hidasti uusien henkilöiden siirtämisen projektin alussa sovittujen henkilöiden tilalle. Toisaalta uusilta sisällöntuottajilta meni hieman aikaa tiimin- ja mallin toimintatavan opettelemiseen.

Hankkeen tuotantotiimienkin välillä oli eroja. Toinen tiimi pysyi erittäin hyvin aikatauluissa, kun taas toisella tiimillä oli jossain määrin vaikeuksia saada sisällöt tuotettua sovituissa aikatauluissa. AgileAMK-mallia sovellettaessa onkin syytä kiinnittää huomiota siihen, kuinka mallissa sisällöntuotantotiimit valmennetaan ja koulutetaan tiimityöskentelyyn sekä motivoidaan aidosti mukaan sisällöntuotantoon. Tuotantotiimin vetäjällä on suuri rooli siinä, kuinka motivointityö onnistuu.

Sisällöntuotannon tiimiläiset pitivät yleisesti toteutusaikatauluja melko tiukoina. Lukuvuoden alkuun ja loppuun sijoitetut aikataulut toimivat huonosti, koska opettajille nuo ajat ovat kiireisimpiä. Yhteisiä verkkokursseja tuotettaessa sisällöntuotannon aikataulut onkin arvioitava erityisen tarkasti ja siihen tulisi huomioida myös muut työ- ja opetuskiireet. Tuotantotiimeissä pohdittiin sitäkin, kuinka sisällöntuottajia voisi motivoida osallistumaan tiiviimmin. Sisällöntuottajat totesivat, että tehtävijaosta ja vastuista täytyy sopia tarkasti ja oman osuuden tilanteesta viestiminen muille sisällöntuottajille on ehdottoman tärkeää.

Molemmilla sisällöntuottajatiimillä oli varsin kunnianhimoiset tavoitteet, eikä niistä haluttu tinkiä. Tiimit pitivät hyvin yllä yhteishenkeä ja kokivat, että eteen tulevat haasteet saatiin lopulta ratkaistua. Sprinteissä todettiin, että **”nyt on tekemisen meininki”**. Sisällöntuotannon liikkeelle lähdön hitautta perusteltiin sillä, että oli tutustuttava uusiin työkaluihin kuten Trelloon, jossa kuitattiin sprintin osia tehdyiksi. Sisällöntuottajat pitivät erinomaisena sitä, että työkalujen käyttöä opetettiin ennen sisällöntuotannon aloittamista. Opetuksesta huolimatta etenkin videoiden tekeminen ja tekstitys vaati runsaasti harjoittelua sekä muutaman harjoituskappaleen ennen kuin työ lähti sujumaan. Ensimmäisten sprinttien jälkeen sisällöntuotanto sekä helpottui että nopeutui huomattavasti.

Sisällöntuottajatiimien mielestä tuottajatiimien täytyy olla riittävän suuria, jotta työt voidaan jakaa vastaavasti riittävän pieniin osiin. Sisällöntuotantotiimeissä yhteishenki ja ratkaisukeskeisyys ovat tärkeitä ominaisuuksia. Tehdyistä virheistä on hyvä keskustella tiimin sisällä ja ottaa niistä opiksi. Tiimin sisäinen viestintä osoittautui todella tärkeäksi. Mikään alusta tai työkalu ei voi korvata sitä, että tiimiläisillä on ajantasaista tietoa sisällöntuotannon edistymisestä tai ongelmista. Kun ongelmat ovat yhteisesti tiedossa, niitä voidaan myös yhdessä ratkoa.

Malli tunnetuksi koulutuksissa

AgileAMK-mallia levitetään eri puolille Suomea järjestämällä noin 15 kaikille avointa AgileAMK-koulutusta, jotka sisältävät esitehtävän, työpajapäivän kontaktiopetuksena sekä jälkitehtävän. Koulutuksen kokonaan suorittaneet saavat AgileAMK-kehittäjä osaamismerkin. Kuinka tuotat verkkokurssit ketterästi? -koulutuksissa kerätään palautetta erityisesti AgileAMK-mallista. Koulutusten kautta AgileAMK-mallia tehdään tunnetuksi ja erityisesti uusien verkko-opetuksen kehittämishankkeiden osallistujat ja MOOCien kehittäjät ovat ottaneet mallin innostuneesti vastaan.

Uskon, että mallia tai sen ideoita voidaan hyödyntää omassa hankkeessamme. Esimerkiksi laatukortit ovat hyödyllinen työkalu. Parhaiten tämä tuntuu soveltuvan selkeisiin projekteihin, joissa olemassa olevaa lähikoulutusta muunnetaan monimuodoksi tai etäyksinopiskeluksi. Pidän vaikeampana soveltaa tätä arkipäiväiseen kehittämistyöhön, jossa opettaja on usein kovin yksin.

AgileAMK-mallia on koulutusten jälkeen kehitetty toimivaksi ja monipuoliseksi työkaluksi erilaisiin yhteistyöhankkeisiin. Hyvän tiimin ja monialaisen osaamisen sekä suunnittelun merkitys ovat nousseet esille myös koulutuspalautteissa.

Malli vaatii (suorastaan olettaa) moniammatillisen ryhmän, jossa on myös riittävästi opetusteknologista osaamista. Tämähän ei aina ole tilanne. Mallin käyttöönotto vaatii siis sen kunnollisen selvittämisen, mitä osaamista on saatavissa ja miten se on käytettävissä koulutuksen kehittämiseen. Ideaalitulanteessa opetustekninen osaaminen on osa tiimiä.

Suuntaviivat onnistuneisiin tuotantoihin

Kerätyn aineiston perusteella on havaittu kuusi keskeistä tekijää, joiden avulla saadaan aikaan onnistuneita kurssituotantoja. Nämä suuntaviivat ovat:

- säännölliset ja tehokkaat palaverit
- suora viestintä
- työvaiheiden visualisointi
- iteratiivinen läpinäkyvä toiminta
- nopea reagointi muutoksiin
- tehdään aina valmista.

Aineiston perusteella on selvää, että AgileAMK-mallin avulla saavutetaan verkkokurssien sisällöntuotannon ketteryys, tehokkuus ja tiimien hyvä yhteistyö uusia kursseja toteuttaessa. Mallia voidaan soveltaa erilaisiin tarpeisiin. **”Verkkokurssi vai MOOC? Ei sillä ole eroa”** tuumasi eräs tuotantotiimin jäsen.